

Người Chết

"La morte"

Guy De Maupassant (1850-1893)

Thân Trọng Thủy dịch

Tôi đã yêu nàng say đắm. Tại sao người ta yêu nhau? Có kỳ lạ không khi mà khắp thế gian ta chỉ còn thấy có một người, trong trí chỉ còn có một ý nghĩ, trong tim chỉ còn có một ước muốn, và trong miệng chỉ còn có một cái tên, một cái tên từ nơi sâu thẳm của tâm hồn - như nước ở trong nguồn - không ngừng tuôn ra trên môi, và ta gọi đi gọi lại, ta không ngừng thì thầm khắp nơi, như một lời cầu nguyện.

Tôi sẽ không kể chuyện của chúng tôi chút nào đâu. Tình yêu chỉ có một chuyện, bao giờ cũng chỉ một chuyện mà thôi. Tôi đã gặp nàng và yêu nàng. Chỉ có vậy. Trong vòng một năm tôi đã sống trong sự âu yếm của nàng, trong vòng tay nàng, trong cử chỉ vuốt ve của nàng, trong cái nhìn của nàng, trong y phục nàng mặc, trong lời lẽ nàng nói, tôi đã được bao bọc, trói buộc, giam cầm trong mọi thứ đến từ nàng, trọn vẹn đến nỗi tôi không còn biết là ngày hay đêm, còn sống hay đã chết, trên mảnh đất già cỗi này hay ở nơi nào khác. Rồi bỗng dưng nàng chết. Như thế nào ư? Tôi không biết, tôi không nhớ nữa. Một đêm mưa nàng về nhà ướt sũng và hôm sau nàng ho. Nàng ho suốt một tuần rồi nằm liệt giường.

Đã xảy ra chuyện gì? Tôi không nhớ nữa. Thầy thuốc đến, kê toa, rồi đi. Người ta đem thuốc đến, một bà cho nàng uống. Tay nàng nóng hổi, trán nàng hừng hực và ướt, mắt nhìn sáng và buồn. Tôi hỏi chuyện nàng. Nàng trả lời. Chúng tôi đã nói gì với nhau? Tôi không còn nhớ. Tôi đã quên hết, quên hết! Nàng đã chết. Tôi chỉ còn nhớ rất rõ hơi thở nhẹ của nàng, hơi thở nhỏ quá và yếu quá, hơi thở cuối cùng! Cô y tá thốt lên: "Ồi!" và tôi hiểu, tôi hiểu! Tôi không biết gì nữa, không biết gì nữa cả. Tôi nghe một linh mục nói: "Tình nhân của ông?" Hình như ông ta xúc phạm nàng. Vì nàng đã chết rồi nên không ai có quyền biết đến điều đó nữa. Tôi đuổi ông ta đi. Một ông khác đến, ông này rất tốt, rất hiền lành. Tôi đã khóc khi ông ấy nói với tôi về nàng.

Người ta hỏi ý tôi đủ điều về chuyện chôn cất. Tôi không nhớ gì nữa. Nhưng tôi nhớ rất rõ chiếc quan tài và tiếng búa gõ lúc họ đóng nắp đậy nàng vào trong. Ôi! Lạy Chúa! Nàng đã bị chôn xuống đất! Chôn! Nàng! Trong cái huyệt kia! Một số người đã đến tiễn nàng, mấy người bạn gái. Tôi bỏ trốn! Tôi chạy! Tôi đi rất lâu qua các đường phố. Rồi tôi về nhà. Qua hôm sau tôi đi du lịch. Hôm qua tôi trở về Paris. Khi tôi thấy lại căn phòng của tôi, căn phòng của chúng tôi, cái giường của chúng tôi, đồ đạc của chúng tôi, toàn bộ căn nhà kia nơi còn giữ tất cả những gì sót lại của đời một người sau khi chết, thì cơn buồn lại đến với tôi, buồn đến nỗi tôi suýt mở cửa sổ lao mình ra ngoài. Tôi cảm mũ trốn chạy, vì không thể ở lại giữa những thứ ấy, giữa những bức tường đã bao bọc và che chở nàng và có thể đã giữ lại trong những đường nứt kín mít của chúng hàng ngàn dấu vết của nàng, của da thịt nàng, của hơi thở nàng.

Vừa ra tới cửa, tôi đi ngang qua trước tấm gương lớn ở tiền sảnh trước đây nàng đã đặt ở đó để mỗi ngày trước khi ra ngoài nàng tự ngắm vuốt từ chân lên đến đầu, xem toàn bộ trang phục của mình có được hay không, có chỉnh tề và xinh đẹp hay không, từ đôi giày cho đến mái tóc. Tôi dừng lại trước tấm gương từng phản chiếu hình nàng. Tôi đứng đó, run rẩy, mắt dán vào mặt kính, mặt kính phẳng, sâu, rộng nhưng đã giữ lại trọn vẹn hình nàng, chiếm hữu hình nàng, y như tôi, y như cái nhìn say đắm của tôi đã từng chiếm hữu hình nàng. Hình như tôi yêu tấm gương này - tôi sờ tay vào nó - lạnh quá! Ôi! kỷ niệm! kỷ niệm! tấm gương xót xa, tấm gương nóng bỏng, tấm gương sinh động, tấm gương khủng khiếp, khiến ta phải chịu đựng mọi dần vật! Sung sướng thay những ai có trái tim có thể quên hết những gì nó đã giữ lại, những gì đã đi qua nó, những gì đã tự soi mình trong sự triu mến, thương yêu của nó. Tôi đau khổ biết bao!

Tôi ra đi, và bất giác, không biết, không định, tôi đi về phía nghĩa địa. Tôi tìm thấy mộ nàng: rất đơn sơ, một thánh giá bằng cẩm thạch với dòng chữ: "Nàng đã yêu, đã được yêu và đã qua đời". Nàng ở đó, dưới đó, thối rữa rồi! Kinh khủng quá! Tôi gục mặt xuống đất khóc nức nở.

Tôi nán lại đó rất lâu. Và rồi tôi nhận ra trời sắp tối. Lòng tôi tràn ngập một sự mong muốn kỳ lạ và điên rồ, mong muốn của người tình tuyệt vọng. Tôi muốn ở bên nàng suốt đêm, đêm cuối cùng, để khóc trên mộ nàng. Nhưng có thể họ sẽ thấy tôi và đuổi tôi mất. Làm sao đây? Tôi cũng lẩm mụ mọ. Tôi đứng lên và đi loang quanh trong thành phố của người chết. Tôi cứ đi, đi mãi. Thành phố này thật nhỏ bé so với thành phố kia, nơi người ta đang sinh sống. Nhưng người chết lại đông hơn người sống. Chúng ta thì cần nhà cao, đường rộng, và thật nhiều chỗ cho bốn thế hệ đều được nhìn thấy ánh sáng ban ngày trong cùng một lúc, cùng uống nước

trong nguồn, uống rượu của ruộng nhỏ, và cùng ăn bánh mì từ đồng lúa. Còn đối với những thể hệ của người chết, đối với toàn bộ bậc thang nhân loại xuống tới thể hệ chúng ta đây, thì ngoài cái nghĩa địa ra, hầu như chẳng có gì nữa cả, Đất giữ họ lại và sự lãng quên xóa bỏ họ. Vĩnh biệt!

Ở cuối nghĩa địa có người lai vắng, tôi chợt thấy một bãi tha ma bỏ hoang, đây là nơi những người chết đã quá lâu, xác đã trộn lẫn với đất, những cây thánh giá cũng đã mục nát, nơi này nay mai người ta sẽ chôn những cái xác mới. Nơi đây mọc đầy những cây hồng dại, những cây trúc bá cao lớn và xanh đen, một khu vườn buồn hiu và tuyệt đẹp, được chăm bón bằng thịt người. Tôi hoàn toàn cô đơn, trơ trọi. Tôi ẩn mình trong một cây xanh, trốn kỹ trong mấy cành rậm và tối. Và tôi chờ đợi, bám chặt vào thân cây như một kẻ bị đắm tàu bám vào xác tàu trôi dạt. Khi trời tối đen hẳn, tôi rời khỏi chỗ ẩn nấp và bắt đầu bước nhẹ nhàng, chậm rãi từng bước trên khoảng đất đầy người chết này. Tôi đi loanh quanh lâu thật lâu. Tôi không tìm được nàng. Hai tay dang ra, mắt mở to, tôi cứ đi, mặc cho hai bàn tay, hai chân, đầu gối, ngực và cả cái đầu đụng vào các nấm mộ, mà chẳng thấy nàng. Tôi sờ soạng, mò mẫm như kẻ mù dò đường, tôi sờ nắm những hòn đá, những cây thánh giá, những rào sắt, những vòng thủy tinh, những vòng hoa đã tàn ! Tôi dùng ngón tay rà trên từng chữ cái để đọc tên. Đêm tối quá! Đêm tối quá! Tôi không tìm được nàng.

Trời không trăng. Đêm tối quá! Tôi thấy sợ. Nỗi sợ khủng khiếp trong những lối mòn chật hẹp này, giữa hai hàng mộ. Mộ! Mộ! Mộ! Vẫn là mộ! Bên phải, bên trái, trước mặt tôi, chung quanh tôi, chỗ nào cũng có mộ! Tôi ngồi xuống cạnh một nấm vì tôi không còn bước được nữa, hai đầu gối tôi đã quy rồi. Tôi nghe tiếng tim tôi đập. Và tôi còn nghe âm thanh khác nữa. Cái gì vậy? Một tiếng động mơ hồ không tên. Tiếng động đó ở trong đầu óc hốt hoảng của tôi, trong đêm dày đặc hay là ở dưới lòng đất bí ẩn, dưới lòng đất được gieo cấy bằng thân người? Tôi nhìn chung quanh tôi! Tôi đã ở đây bao lâu rồi? Tôi không biết. Tôi như bị tê liệt vì khiếp sợ. Tôi cuồng lên vì lo, sắp gào lên, sắp chết đến nơi rồi! Hình như tấm đá tôi đang ngồi bỗng nhiên động dậy. Đúng vậy, nó động dậy, như có ai nâng lên. Tôi nhảy phóc qua mộ bên cạnh và tôi thấy, vâng, tôi thấy tấm đá mà tôi vừa rời khỏi đang dựng đứng lên và người chết xuất hiện: một bộ xương trần trụi đang dùng cái lưng cong đầy lùi tấm đá. Tôi thấy, thấy rất rõ, đầu trời rất tối. Tôi đọc được trên thánh giá:

"Nơi đây yên nghỉ Jacques Olivant, qua đời vào tuổi năm mươi mốt. Người yêu quý gia đình. Người nhân hậu và hiền lương, đã tạ thế trong sự bình an của Chúa."

Người chết ấy cũng đọc được những gì ghi trên mộ chí của mình. Rồi hắn nhặt bên đường một hòn sỏi nhỏ, sắc nhọn, và cẩn thận cạo hết dòng chữ kia. Hắn từ từ xóa sạch hết, rồi đưa cặp mắt trống rỗng nhìn vào chỗ trước đó có khắc chữ. Và, giống như người ta vạch lên tường bằng đầu que diêm, hắn dùng đầu khúc xương xura là ngón trở viết lên đó những chữ phát sáng này:

"Nơi yên nghỉ của Jacques Olivant, chết ở tuổi năm mươi mốt, hắn đã bạc đãi cha khiến cho cha hắn chết sớm để được thừa hưởng gia tài, hắn đã hành hạ vợ, gây khốn khổ cho các con, lừa dối láng giềng, để có cơ hội là ăn cắp, đã chết một cách thâm thương."

Viết xong, người chết đứng yên ngấm nghĩa tác phẩm của mình. Khi tôi quay lại tôi thấy hết thảy các nấm mộ đều mở tung, các thân ma đã từ trong mộ bước ra, chúng xóa hết những lời nói dối mà thân nhân họ đã ghi trên mộ chí, để rồi ghi lại sự thật lên đó. Và tôi hiểu rằng tất cả bọn họ trước đây quả là những tên đao phủ của thân nhân họ, thù ghét, trơ tráo, đạo đức giả, dối trá, xảo quyệt, vu khống, đổ ky; những người cha nhân hậu, những người vợ chung thủy, những đứa con trai hiếu đễ, những đứa con gái đức hạnh, những thương gia liêm khiết, những quý ông và quý bà được gọi là không thể chê trách được, tất cả thực ra là đã ăn cắp, đã lừa đảo, đã giết làm những việc xấu xa, tồi tệ.

Trước ngưỡng cửa của nơi yên nghỉ vĩnh viễn, các thân ma nhất loạt viết lên sự thật xót xa, khủng khiếp và chính đáng mà mọi người trên trái đất không biết hoặc giả vờ không biết. Tôi nghĩ biết đâu nàng cũng đã viết lại sự thật trên mộ nàng rồi. Và lúc này không còn sợ nữa, tôi rào nhanh qua những quan tài hé mở, giữa những thân ma, giữa những bộ xương, để đi về phía nàng, tin chắc rằng tôi sẽ thấy nàng liền. Quả nhiên từ xa tôi đã nhận ra nàng nhưng không thấy được mặt nàng vì có trùm tấm vải liệm.

Trên thánh giá cẩm thạch mà lúc này tôi đọc được hàng chữ: **"Nàng đã yêu, đã được yêu và đã qua đời"** bây giờ tôi thấy ghi:

"Một hôm đi ra ngoài để lừa dối người tình, nàng bị mắc mưa, cảm lạnh và chết"

(Hình như sáng hôm sau người ta tìm thấy tôi nằm bất tỉnh trước một ngôi mộ)

Thân Trọng Thủy